

ПРИМЕНА НА МЕЃУНАРОДНИТЕ СТАНДАРДИ ЗА ФИНАНСИСКО ИЗВЕСТУВАЊЕ ВО УСЛОВИ НА КОВИД 19

Оливера Ѓоргиева-Трајковска,¹ Весна Георгиева Свртинов,² Благица Колева³

¹ Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
olivera.trajkovska@ugd.edu.mk

² Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
vesna.svrtinov@ugd.edu.mk

³ Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
blagica.koleva@ugd.edu.mk

Апстракт. Годините 2020, како и 2021, беа и сè уште се сведок на најекстремната економска криза во 21 век. За разлика од рецесиите што се случија во изминатите две децении, оваа криза е резултат на пандемијата предизвикана од коронавирусот Ковид-19. Најголем дел од деловните ентитети кои работат во турбулентно економско опкружување, со многу нови предизвици и во услови на зголемена неизвесност, се соочуваат со зголемена комплексност во фнансиското известување за влијанието на Ковид-19 врз нивните финансиски извештаи. Предмет на овој труд претставува обработка на предизвиците со кои се соочуваат деловните ентитети во примената на Меѓународните стандарди за финансиско известување во услови на ковид кризата. Со истите тие предизвици се соочуваат и ревизорите кои ги ревидираат објавените финансиски извештаи, како и инвеститорите кои донесуваат одлуки врз основа на истите.

Клучни зборови: криза, ковид 19, влијание, МСФИ.

APPLICATION OF INTERNATIONAL STANDARDS FOR FINANCIAL REPORTING IN TERMS OF COVID 19

Olivera Gjorgieva-Trajkovska¹, Vesna Georgieva Svrtinov², Blagica Koleva³

¹Faculty of Economics, University “Goce Delchev”, Stip
olivera.trajkovska@ugd.edu.mk

²Faculty of Economics, University “Goce Delchev”, Stip
vesna.svrtinov@ugd.edu.mk

³Faculty of Economics, University “Goce Delchev”, Stip
blagica.koleva@ugd.edu.mk

Abstract. Years 2020, as well as 2021, were and still are witnessing the most extreme economic crisis in the 21st century. Unlike the recessions that have taken place over the past two decades, this crisis is the result of a pandemic caused by the coronavirus (Covid-19). In most of the business entities, which operate in turbulent and economic with many new challenges, in the conditions of increased uncertainty, the complexity in reporting the impact of Covid-19 on their financial statements has increased. The subject of this paper is to analyze of the challenges faced by business entities in the application of International Financial Reporting Standards in times of crisis. The same challenges are faced by the auditors who review the published information, as well as the investors who make decisions based on the same information.

Keywords: crisis, covid 19, impact, IFRS.

1. Вовед

Во услови на кризата предизвикана од Ковид 19, неизвесното опкружување во кое работат деловните ентитети секаде во светот, ги прави оценките на одредени ставки во нивните финансиски извештаи многу покомплицирани, ставајќи ги пред големи предизвици. Примери за ова се: користење од менаџментот на проекциите за идните парични текови при тестирање за постоење на безвреднување (оштетување) на нематеријалните средства, како гудвилот; признавање и мерење на безвреднувањето на финансиските средства; проценка на тоа дали принципот на континуитет како основа за подготовка на финансиските извештаи е соодветен; мерење на објективната фер вредност на финансиските средства, и сл. Со зголемената неизвесност во услови на ковид кризата, менаџментот на деловните ентитети се соочува со многу поголеми предизвици при правење на некои од наведените проценки во однос на претходните години.

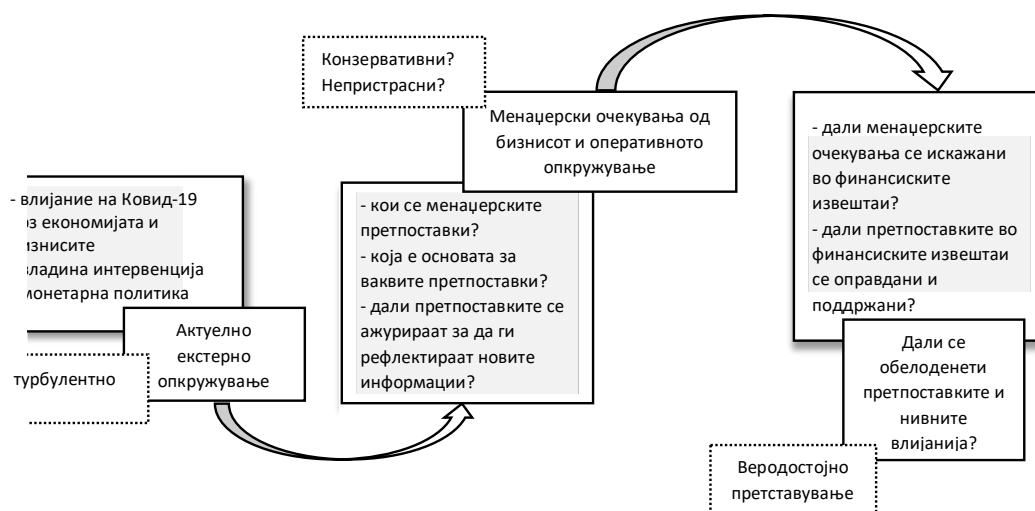
Иако некои од деловните ентитети не се соочуваат со директно последици од ковид кризата, индиректно влијание практично чувствуваат сите ентитети. Додека одредени ентитети не беа сериозно погодени, а некои дури остварија и користи од кризата, само многу мал дел не почувствува последици. Од оваа причина, деловните ентитети мораат да го оценат влијанието на ковид кризата врз нивното работење, посебно деловите од нивните финансиски извештаи кои ќе бидат најмногу погодени, со цел да ги направат потребните обелоденувања. Покрај претходно наведените специфични подрачја на финансиско известување, МСС 1 Презентација на финансиските извештаи, бара обелоденување на основите за проценка на неизвесноста, како и на значајните проценки. [1]

2. Кои се главните предизвици придружени на честите промени на очекувањата?

Високиот степен на неизвесност во работењето на ентитетите од почетокот на ковид пандемијата, најверојатно резултираше со сè почести промени во очекувањата на нивните менаџменти за иднината. Промените во надворешното опкружување (како, на пример, новите мерки за затворање или релаксација на таквите мерки) предизвикуваа почесто ажурирање на оперативните планови на менаџментот. Честите промени во очекувањата, исто така, создаваа и уште создаваат зголемена побарувачка од страна на корисниците за ажурирани информации, што ги доведува менаџерите и ревизорите во многу потешка ситуација при подготовка и ревизија на финансиските извештаи во такви околности.

Многу експерти истакнуваат дека зголемувањето на неизвесноста во работењето на деловните ентитети не е причина за „замрзнување“ на оценките на износите од периодот пред Ковид-19, напротив, и покрај комплицираното опкружување, оценките и понатаму треба да бидат постојано ажурирани. Притоа, менаџерите треба да ја преземат одговорноста за претпоставките и оценките што се користат во финансиските извештаи, како и да спроведуваат робусни процеси за обезбедување на соодветни докази за основите за овие проценки. [2]

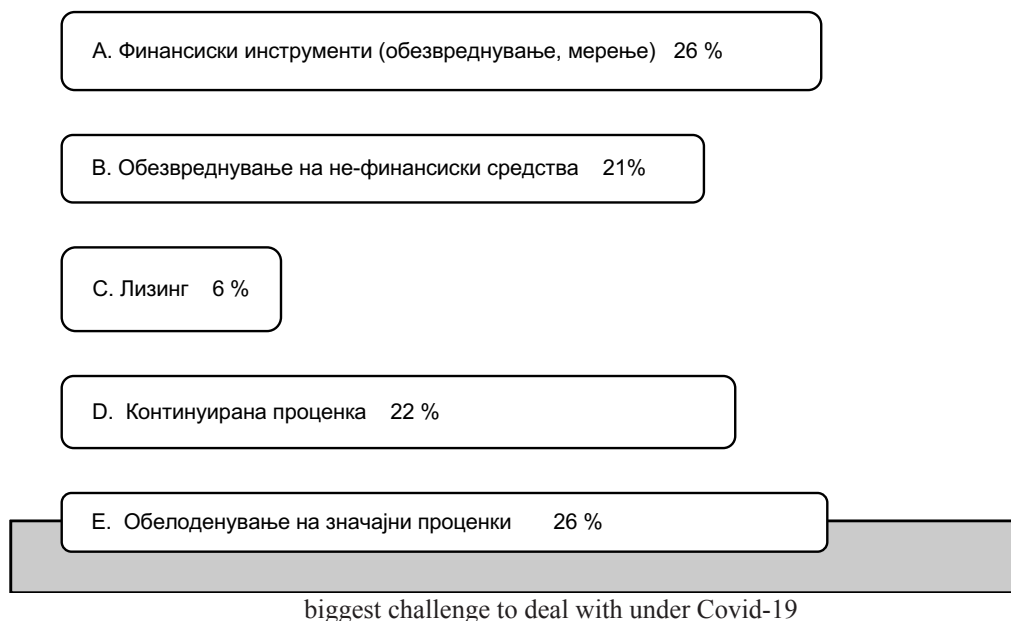
Следниот Графикон го покажува процесот на очекуваниот пристап на инкорпорирање на променливите претпоставки и очекувања во финансиските извештаи на ентитетите.

Се поставува прашањето дали во овој процес регулаторите и ревизорите нема да се доведат во ситуација да ги користат менаџерските проценки месеци подоцна од нивното настанување. Глобалните регулатори за хартии од вредност имаат издадено соопштение во кое потврдуваат дека не е погрешно да се користат потенцијално несовршени информации во подготовката на финансиските извештаи, сè додека менаџментот ги користи најдобрите достапни информации во донесување на добро образложени и поддржани судови. Најдобар начин за менаџментот кој овозможува избегнување на задоцнетото информирање е постојење на робустен процес за развивање на претпоставките и проценките.

Што е со ризикот дека вистинските резултати би можеле се разликуваат од проценките? Некои национални поставувачи на стандарди се вклучиле да обезбедат неовластени насоки за поддршка на деловните ентитети во развивање на нивните најдобри проценки; со сè поголемите потреби на корисниците од информации, поставувачите на стандарди исто така ги потсетуваат ентитетите да ги обелоденат нивните проценки. Во овој контекст, се нагласува дека доколку актуелниот исход се разликува од проценката, во време на зголемена неизвесност, не значи дека истата била погрешна. Затоа е многу важно ажурирањето и обелоденувањето на промените во клучните проценки и претпоставки или обелоденување на континуитетот на старите претпоставки.

Во продолжение на Слика 2 се презентирани резултатите од спроведената анкета во врска со предизвиците со кои се соочува финансиското известување во услови на Ковид-19 пандемијата, објавена во трудот на Мару Токаг, член на IASB (Одборот за МСС), а во рамки на интердисциплинарен панел за примена на МСФИ во 2020 година, на виртуелна конференција одржана во септември 2020.

Учесниците на панел дискусијата биле согласни дека во време на зголемена неизвесност ентитетите треба да користат проценки и претпоставки кои се:

- водени од доследна примена на релевантните стандарди;
- засновани на најдобрите достапни, разумни и поддржани информации;
- во согласност со плановите на менаџментот за операциите на ентитетот, идните активности и одржливоста; и
- произлегуваат од темелен и добро управуван процес, со соодветен надзор од Одборот за ревизија и Одборот на директори.

За време на панел дискусијата, присутните (од кои изготвувачите на финансиски извештаи биле идентификувани како најголема група на засегнати страни) биле анкетирани за тоа кое прашање во делот на финансиското известување го сметаат за најпредизвикувачко во овој период на голема неизвесност. Испитаниците ги идентификувале обезвреднувањето на финансиските средства и обелоденувањето за значајните проценки како најпредизвикувачки.

Резултатите од анкетата не биле изненадувачки - Одборот добил бројни прашања поврзани со примена на МСФИ 9 Финансиски инструменти во време на пандемијата. Како одговор на овие прашања, во март 2020 година е објавен едукативен материјал во кој се повторуваат барањата на МСФИ 9 за моделот на очекувани кредитни загуби (ECL) (види МСФИ 9 и КОВИД-19 - сметководство за очекуваните кредитни загуби – IFRS 9 and Covid 19-accounting for expected credit losses). [3] Во едукативниот материјал се истакнува дека ентитетите треба да ги користат сите разумни и поддржливи информации што му се достапни, без непотребни трошоци или напор при примена на МСФИ 9, наместо да се потпира на некој механички критериум за одредување на движењата во очекуваните кредитни загуби. Ентитетите треба ригорозноста во претпоставките и оценките да ја надополнат со зголемена транспарентност во известувањето.

3. Барања на МСФИ за обелоденувања на претпоставките

Во однос на барањата на МСФИ за обелоденување на претпоставките и оценките може да се зборува за годишните и меѓупериодските финансиски извештаи. За ентитетите кои известуваат на крајот на календарската година, влијанието на Ковид-19 најпрво се јавува како проблем за известување во нивните меѓупериодски финансиски извештаи. МСС 34

Меѓупериодско финансиско известување бара од ентитетите да ги обелоденат значајните промени на претпоставките и ефектот на ваквите промени врз финансиските извештаи, во споредба со тие обелоденети во претходниот пресметковен период, а поврзани со:

- обезвреднување на нефинансиските средства;
- обезвреднување на финансиските средства;
- неизвесноста во врска со принципот на континуитет; и
- мерења на објективната вредност.

МСС 1 Презентирање на финансиските извештаи бара ентитетите да обелоденат информации како за направените проценки и претпоставки кои имаат најзначајни ефекти врз признаените износи во финансиските извештаи, така и за претпоставките и останатите главни извори на неизвесност во проценките кои имаат значителен ризик да резултираат со материјални корекции во наредната финансиска година.

Корисниците на информациите од финансиските извештаи може да очекуваат од ентитетите да ги обелоденат не само општите претпоставки (на пример, макроекономски претпоставки за раст на БДП и невработеност) и за тоа како овие претпоставки се промениле од претходниот период на известување, туку и специфичното влијание на овие претпоставки врз ентитетот. Корисниците исто така се обидуваат да разберат и кои други разумно можни претпоставки направил менаџментот и какво влијание би можело да има користењето на таквите алтернативни претпоставки врз финансиските извештаи. Со таквите информации, корисниците може да ги разберат инволвираните претпоставки и да направат сопствена проценка за идните резултати, за да вршат подобри споредби меѓу различни ентитети.

Важноста на подобрата информираност на корисниците во врска со значајните претпоставки може да се илустрира со примерот на очекуваните кредитни загуби (ECL) во МСФИ 9 Финансиски инструменти. ECL пристапот бара заемодавачите, како што се банките, да користат проспективни макроекономски претпоставки (како раст на БДП, стапки на невработеност, промени на цените на становите, итн.), како инпути во моделите. Овие претпоставки може да се класифицираат како општи претпоставки од страна на некои засегнати страни, бидејќи може да се однесуваат на фактори надвор од контрола на банките. Спротивно на тоа, специфичните претпоставки за ентитетот се однесуваат на активностите на банката (на пример, одлуката за позајмување на ранлив сектор или заемопримач) и нејзините карактеристики (пример, базата на клиенти).

Кога две слични банки користат слични општи претпоставки (на пример, за патот на економското закрепнување) и доаѓаат до различни ECL салда во однос на нивните бруто заеми (однос кој вообичаено се нарекува сооднос или стапка на покриеност), корисниците ќе бараат дополнителни информации за да можат да ги проценат разликите во коефициентот на покриеност кај двете банки. За секоја банка корисниците ќе имаат потреба од информации што ќе им помогнат да разберат до кој степен секое одделно ECL салдо е управувано од општите претпоставки или од специфичните за банката, кои можат да ги одразуваат разликите во карактеристиките на клиентите (на пример, домаќинства наспроти компании), кредитните производи, колатералот или останатите кредитни услови. Без овие информации, корисниците се соочуваат со тешкотии во спроведувањето на значајни споредби. [2]

Барањата во МСФИ 7 Финансиски инструменти: Обелоденувања, се развиле имајќи ги предвид потребите на корисниците, при што МСФИ 7 бара од ентитетите да ги објаснат факторите кои влијаат на мерењето на нивните ECL салда.

3.1. Какви информации од ентитетите за направените претпоставки очекуваат корисниците?

Корисниците сакаат да знаат какви претпоставки се користени во објавените тековни резултати на деловните ентитети; како се промениле или не се промениле претпоставките

во однос на претходните периоди на известување; и степенот до кој овие претпоставки се конзистентни со информациите што ги користи менаџментот при донесување одлуки за управување со бизнисот.

Во однос на прашањето кои информации за претпоставките треба ентитетот да ги разгледува за обелоденување во финансиските извештаи, се смета дека треба да се направат обелоденувања за:

- користените клучни претпоставки;
- промени во претпоставките од последниот период на известување;
- влијанието на промените во претпоставките од последниот извештаен период врз износите во финансиските извештаи;
- употреба на расудување (на пример, други претпоставки кои раководството ги разгледувало и причини поради кои одлучило да не ги користи); и
- чувствителност на клучните претпоставки.

На Слика 3 се презентирани клучните совети за финансиско известување во време на зголемена неизвесност.

Јасност	Транспарентност	Контекст
<ul style="list-style-type: none"> • реално презентирање • истакнување на промените од крајот на годината 	<ul style="list-style-type: none"> • конзистентност со основите на менаџерските одлуки • фокусирање на големата слика 	<ul style="list-style-type: none"> • кои се направените претпоставки • ниво на неизвесност во претпоставките • ажурирање на тековните информации

Слика 3: Совети за финансиско известување во услови на зголемена неизвесност
Figure 3: Tips for financial reporting in terms of uncertainty

Заклучок

Трудот прави краток осврт на предизвиците во подготовката, ревизијата и анализата на финансиските извештаи во услови на зголемена неизвесност, предизвикана од Ковид-19 пандемијата, која покрај здравствена, предизвика и сериозна економска криза секаде во светот. Тешко е да се предвиди кога ќе заврши економската криза предизвикана од Ковид-19, а дотогаш деловните ентитети ќе мора да продолжат да работат во неизвесно опкружување.

Моменталната неизвесност создава поголема потреба од јасни, транспарентни и објективни информации во финансиските извештаи кои ги бараат различните корисници. Може да се каже дека барањата за обелоденувања во Меѓународните стандарди за финансиско известување се задоволителни, но дека се потребни подобрувања во нивната примена. Обезбедување на јасност и транспарентност во финансиското известување во услови на неизвесно опкружување не само што е неопходно, туку и високо се вреднува. Неизвесноста не ја суспендира потребата од правење проценки и претпоставки и нивно постојано ажурирање.

Користена литература:

1. Adviser Alert-Covid 19: Impacts on Financial Reporting Under IFRS, Raymond Chabot Grant Thornton, April, 2020:
2. Applying IFRS Standards in 2020-impact of covid-19, IFRS, October, 2020:
3. IFRS 9 and covid-19—Accounting for expected credit losses/